LEPIDI COMICI. VETERIS PHILODOXIOS FABULA. EX ANTIQUITATE...

Leon Battista Alberti, Carlo Marsuppini, Aldo Manuzio

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
69
8 G
14
69 - 8 . G . 14

69. 8. G. 14

G
ALE VITT. EMANUELE

Digitized by Google

LEPIDI
COMICI. VETERIS

PHILODOXIOS

FABVLA

ex antiquitate eruta

AB. ALDO. MANVCCIO

LVCAE. CIↃ IↃ XXCIIX

DOCTISS. VIRO

ASCANIO. PERSIO

GRAECARVM. LITTERARVM

IN. PERILLVSTRI. ACADEMIA. BONONIENSI

PROFESSORI

ALDVS. MANVCCIVS

S. P. D.

LEPIDAM *Lepidi, antiqui Comici, quiſquis ille ſit, Fabulam ad Te mitto, eruditiſſime Perſi: quae cum ad manus meas peruenerit; perire nolui: & antiquitatis mihi rationem habendã eſſe duxi. multa ſunt in ea, obſeruatione digna. quae Tibi, totius uetuſtatis ſollertiſſimo indagatori, non diſplicebunt. mihi certe cum placuerint, Tuum cum meo*

ſenſu congruere iudicaui. quod Te praeclare norim; qui Tua conſuetudine tam diu ſuauiſsime ſim uſus, nuncq. ea iniucundiſsime caream. Fac me ames; quando ego Te, maximo Tuo merito, in oculis fero.

Vale; & Antonium, fratrem Tuum, & doctrina, & probitate, inſignem, cum ad eum Patauium ſcribes, ſaluere plurimum a me iube.

Lucae. Ex illuſtris uiri, omni liberali doctrina ornatiſsimi, Vincentij Menochij, Alexiano. XIII. *Kal. Nou.* CIↃ IↃ XXCVII

Philodoxus, adoleſcens Athenienſis.
Ditonus, ſenex, Tychiae libertus, Doxiae coaduicinus.
Frontiſis, Athenienſis, amicus Philodoxi, & uir Mnymiae.
Potentio, ſeruus Tychiae.
Fortunius Traßis, adoleſcens, ciuis R. Tychiae filius adoptiuus: temerarius.
Doxia, matrona, ciuis R.
Firmia, ſoror Doxiae.
Mnymia, ancilla.
Alitua, virgo.
Chronos, ſenex.
Tychia, matrona.

FABVLAE
ARGVMENTVM

PHILODOXVS adoleſcens Doxiam Romanam ciuem amat perdite: eſtq. illi fide optuma, & ſingulari amicitia, coniunctus Frontiſis, qui cum omne conſiliorum congerat. Dat operam Frontiſis, amici cauſſa, Ditonum, amatae coaduicinum, beneuolentia ſibi ut aduinciat plurimum; functoq. officio, Ditonus fidem praeſtat rei defuturum ſe numquam. Dempta vero fide ab his, cauta aſtutia res omnis agitur, quae ad amorem ſit. Poſt interim Fortunius, Potentionis ſuaſu, hanc Doxiam cupere cum occeperit, datis legatis, acceptoq. repudio, abnegat omnes hymenaeos: quin uel potius ui in aedes ſubijt: Fimiamque, Doxiae ſororem unicam, uitiat. Tandem, Mnymiae ductu, eiusq. reperto uiro Frontiſi, edicto Chronos ita perfectum eſt, ut, ſedatis omnibus, hanc compreſſam hic teneat, hanc amatam hic alter capiat.

LEPIDI·COMICI
·PHILODOXIOS
FABVLAE

PROLOGVS

NON *diu praeiuit temporis. poſtquam ebibi: & neſcio an abunde nimis. ſed erit uobis indicio, quod debibundo exantlarim quam longe limites, ſi apud vos loquar barbare. Nunc auſcultate, & iudicium date. Exoratum capi uenio, hanc vnam ſingularem precibus e uobis ut impetrem gratiam: non ad uituperium in poſtremis dari, ſi praeter voſtram de nobis exſpectationem in negotium me ad ſcribundas fabulas miſerim. Quod ſi hoc ſenſero ueſtra pro facilitate e uobis poſſe, accipiam id pro ſummo, ut erit, operae pretio: diffundamque, quam hic ſubgero. fabulam, uſque ad fluat in uulgo manus. Hanc & uero, ſi inter uos familiarem intellexero, animo inſtitutionem ponam fortaſſis ad procreandas reliquas. Nunc ſumite id ueſtra ex animi humaniſſimitate, mihique, aetatiq. meae, precibusq. apud uos meis concedite.*

ſinite, ut exorem. Non quidem cupio, non peto in laudem trahi, quod hac uigeſima annorum meorum aetate, hanc ineptius ſcripſerim fabulam. Verum exſpecto inde haberi apud uos hoc perſuaſionis, non uacuum me ſcilicet, non exundique in cure meos obiuiſſe annos. Datis ne admodum hoc gratiae? Et datis, uideo. Ergo a me cupitis fabulam. Hercle, & bellula eſt. Inſunt, qui ament, qui decipiant, qui conſtruant feſtos. certiores uos reddo. Haec eſt fabula. Philodoxios haec dicitur fabula. Quid conſpectatis? quid pendetis? Fabulae nomen eſt. Hem, iam nunc uideo: amplius me vobis notum voltis. Dixero: Sum cautus demens, & inſcitus ſapiens. Hoc habetis iam: Nomen Lepidus: ha: ha: hae. & uos lepidi eſtis. Ergo hanc tenete fabulam.

PHILODOXIOS
FABVLA

Philodoxus.

ET merito ſuperis gratias habeo, qui me hoc aetatis, tam libere, tamq. ut uolo, ſinunt degere. Quanto enim hoc felicior ſum, qui me huc demiſit. Non enim ullis, ut ipſe omnibus, afflictor curis; quas, forte, ut aſſolet, nunc animo denumerat ſuo; Sic ſcilicet debueram: hoc feciſſem: recte inſtitueram: forte id dixerit: illuc ipſum erit: at nolim: at malim: dij bene uortant. Merito ergo dijs gratias habeo, quoniam uiuo ut uolo; quod quidem libertatis eſt. Et profecto grauiter eius cauſſa animo afficior. Video enim, quam perdite amet; quam timeat; quam affectet; quam exſpectet. quae omnia male animum & trudunt, & ſcindunt, & agitant, ſuum. Curaui maxime, hoc tantum furoris ab ſe ut exſtirparem. non quiuit. malum enim hoc iam radices dedit nimias. Sed, pro deum, quid hoc

mon-

monſtri eſt? Recte igitur mecum diſceptare ſoleo, qui maior furor ſit; an is, quem Mars agitat; an is, quem Venus inficit? Hoc & iam nunc ſcio: id iam olim ſcio, hunc noſtrum fore plus magis ex amore furibundum. Et quam accurate, quam praemeditato, quam ex opera, hoc me iuſsit negotij ut conficerem. Haec dixit. Noſti, quod te bona fide diligam: & noſti angiportum, ubi operam omnem, diem omnem, meq. omnem contrito miſer. Illuc ito. ibi ſi quid uideris, ſi quem tranſeuntem, ſpeculato omnia. noſti ibi directo ad laeuam quaſi aedibus amatae coadiunctum oſtium ſemifractum, ambeſum imbri; ubi Plutonis ſtatua ſuperinſtituta eſt. Aedes illae multo mihi commodo eſſe poterint; dum in illius familiaritatem, qui inhabitant, nos inſerpias. Eſt, ut hominem conuenias, teq. amico, & uitae meae amicum, & quaſi vitam, praeſtes. Hinc haud commoneo quidquam, nec dum impero. tute ſapis, & frugies. Hominem ut agnoſcas hunc, aduerte. Eſt niger, ſubflauus, barba, & capillo inulto; magno indutus pellitio; claudus, & quaſi caecus. Haec dixit. Tum abij. huc acceſsi. hodie iterum, atque iterum, bis quaeſiui hoc totum conuiciniae. nuſquam hominem. feſſus ſum. hic ergo opperiar, dum redeat. Sed, quis hic eſt, qui huc intus eundo interloquitur? Ipſus uero ille eſt.

Dito-

IAM, ut mihi perſuaſi, forte ita fato euenit. Dum enim ſtudeo obſequi illis fenerarijs, ſtudeo iterum ſeruitutem conſequi. qui quando ſuum ſibi male fraudant genium, ſibiq; uictum diſcarpiunt peſsime, quid cenſes alijs, dum queant, fore? non enim illis meo opere ſat eſt, cuncta, quae ſint ad rem domeſticam, & ſumptum, ſuppeditarier, quin me uelint iterum in ſeruitutem redigere. Caecus ſum, fateor. & claudus, fateor. hoc fateor. at non ita, quin uiderim, & abſugerim obportunio. Sed, quis hic ſedet homo? forre ne ex his illis quiſpiam, me ut intercipiat miſerum? Quis tu? & qui hic? audin, quo te admoues? hoc tibi edico: fieri iniuriam libero, qui & meminerit ſemper, dum mihi fiat. audin? Ditonus ſum, olim Tychiae famulus; nunc, eius ob gratiam, & quia bene de re meritus ſim, quia facio omnia eius ex uoluntate, & ſententia; manu me in libertatem demiſſum audiſtin? iam liber ſum; & te liberior libero. ne me tetigeris. hoc edico, tuo tibi praecaueas dorſo; neue tuae confidas temeritati. *Front.* Pro deum, quam mihi prouinciam delegauit? Non uero magis cupio, quam timeam rem ex ſententia poſſe ſuccedere. *Dit.* Et hercle praeter boni viri officium hoc eſt, uos mihi ſo-

re obnoxios, qui ſtudeam, cunctis, & praeſertim uobis, me in beneuolentiam ſubdere. Num quidnam hoc e vobis meo beneficio cômeritus ſum. ergo ac ſi elaboraſsim, ſaxa ut liquifacerem, & lateres ut lotos redderem. dij, ueſtram fidem. *Front.* Volo ego te hoc. *Dit.* Me? at me ne contingas. ne me comprehendas. erit hoc mihi pro ui, iniuria, & dolo. *Front.* At uolo, inquam. *Dit.* At nolo, inquam. hem, quid manum inuehis? O populares, opem, opem, afferte, ligna, perticas, fuſtes. accurrite. ſuccurrite. ſine inquam, ſine; ne me detentes. *Front.* Quin ſiluam aliquam apportari, aut malum, iubes? Auſculta paucis. Volo ego te ſcire, me uirum, & tibi affectum eſſe quam maxume. *Dit.* Quamobrem? quid in te admiſi, ut me detractes? ut male hoc mihi ſtudeas miſero? *Front.* Dico, me tibi optumo affectum fore animo, non ſecus, quam qui te ament. *Dit.* Neminem habeo, in quem tuto confidam. noui ego recte, & aetate, & uſu, hominum mores. captari amicitias, ut ex amicitia, quaſi ex fundo, fructus uel excipiant, uel exſpectent; uerbisq. emi operas, & operas uendi precibus. non conuenit te illi amicum fore, in quem dolos fingas. *Front.* Vah, bone uir. ego dum tua pro gratia liceat, uolo tibi eſſe & honori, & commodo quam plurimo. Non uero licet timere omnia, quae dubites; nec dubitare, ſi qua ſaepius incidunt. nec uero omnia, quae ſaepius fiunt, ſemper perſaepius

fiunt.

ſiunt. Spondeo ego tibi hac dextra fidem, dijs teſtibus, & tua uirtute, quam quidem uelim noſtrae amicitiae firmum, & perpetuum, fore uinculum. *Dit.* Quis tu? noſtin me? *Front.* Ditonus es, amicorum amicis amiciſſimus. ergo praebe operam obſecro, beniuole te paucis ut alloquar. *Dit.* Loquere. *Front.* Audiui ſemper, amicos, & viros optimos, qui moribus, & ingenio, polleant, ſimpli, & aperta, amicitia adeundos fore. aperto igitur loquar: eo quia te fidum, & probum, ſemper audierim. Adoleſcens hanc tuam conuicinam amat. Ea, ut opinor, haud aegre id fert. Neque enim inuenuſtam, neque interraro, ſe obfert: ceterisq. in rebus, ut coniectura ualeo, utitur amantium officio. Is, eo quia plus nimio hanc amat, & quia plus ſatis honori inſeruiat ſuo, uellet lares tuos ſibi fore familiares: ut inde, abſque plebe, & fama, oculos uſque adeo depaſceret ſuos. Hoc ſolum, & hanc ob rem, ego illum, & ſua, & me omnem, tibi dedo, & dedico; ut tuo pro iure tibi morigeri ſimus. hanc facilem ob gratiam, amplam, & promptam in amicitiam, ius tibi praeſcripſeris firmum, & perpetuum, unde tibi vtilitatis, & praeſidij, non minimum adquiras. Habemus etiam, ſuperum gratia, noſtroq. ex labore, amicosque, beniuolosque, familiares nonnullos; quos, re proſpera, & aduorſa, nobis optumos, &, vti deceat, experti ſumus; qui pro nobis, & pro qui nos ament, nec rebus, nec uitae parcant ſuae. Non erit, ut

in poſterum eos illos fenerarios inimicos tibi quantifacias. Res optumae interdum ſatis dantur, interdum adtruduntur, interdum demonſtrantur quae monſtrantur, nimiopere, nimis accurate, petimus. quae truduntur, omni quaſi opere abnegamus. Erit (mihi crede) hoc tuum beneficium uiro non indigno, & tibi amiciſsimo, pergratum. Volo omnia aperto adloqui. Is non ciuis eſt Romanus, ſed Athenienſis, ſumma ex familia, cui parentes Argos, & Minerua. Acceſsit huc, ut, rerum plurimarum uiſu, foret doctior; neque adeo, ut ſe indignum hiſce parentibus in res dederet. Sed neſcio, quo fato, cum hanc adſpexit forte in aede Statoris, admiratur, collaudat, reſpectat, conſequitur. illico amare occepit. *Dit.* Eſt ne is, quem uidi ex hac ſubangiportu ſaepius inoperto capite? candidatis pallijs? an uidin tecum? *Front.* Ipſus. *Dit.* Et bonae indolis mehercle. *Front.* Et macte uirtutis. *Dit.* Dij bene illi faxint, ut cupio, & tibi, ut nobis uelis: quoniam digni ſitis eorum gratia, & meo obſequio. *Front.* Vah, bone uir, da manum. hoc aedepol, & non iniuria, de te perſuadebamus ſemper. Ergo iuſsi, ad te ut aduentat, tu ut uirum agnoſcas rectius; ipſe tibi quod gratias agat, ut habet, tanto pro merito. *Dit.* Velim illi meliora. Sic dicito: Ditonum, & aedes ſuas, & ſiquid poſsim, pro ſuis ut habeat. *Front.* Recte. optume. probe. *Dit.* Sed, eſt ne hora ut edamus? mecum eris in cena. *Front.* Semper ſum tecum animo:

mo: & ero alias corpore, ut iuſſeris. Iam bene uale. *Dit.* Vale.

Potentio. Fortunius.

SIC ſe res habet, ut uideris. nō poterit ſecus, quin meam incidas, & facile, in ſententiam. *Fort.* Eſt ne forma? *Pot.* Forma quidem, & moribus, ut nihil addi, nihil optari, amplius poſsit: adeo, ut aut formoſiorem, aut ſimillimam Veneri, diiudicem. Decorum caput, uenuſta facies, adſpectus hilaris, modeſtus inceſſus, habitudo, motus, omnia; ut & matronam, & Romanam ciuem, conuenit. *Fort.* Nimis ex animo cupio hanc uidere. *Pot.* Faxim: ad idq. operam iam nunc paro. *Fort.* Qui ita? *Pot.* Quia has propinquas, ut uides, ſuperbas aedes ea inhabitat. *Fort.* Et qui potero? unde alloquar? *Pot.* Hoc ſcias uolim; mature, & attemperate, omnia ut fiant, opus eſt. praebe te, ut uideat, te uirum, nec impudicum, nec immundum, nec laſciuum primo. tum, te ut cognoſcat, & geſtus, & mores tuos: teq. primo cum lubens, tum exſpectato, ut uideat. demum loquere, & narra. poſtrema haec munera ab his, qui amant, ut diiudicantur, ita ſunt maxima. quae etſi per minima forent, non deceat ab ignoto expetere. Curabimus igitur, primo illam ut uideas.

Fort.

Fort. Tu hoc uolim ſcias, ſat ſententia, nolo aſsiduo exarare has porticus, & obtundere oculis, & ſuſpirio, foresque, feneſtrasque, foraminaq. & omnia, omnem conuicinium. nolo me imperio, nolo heritudini, nolo annutui mulierum, ſubigere. nolo mihi animo id tantum miſeriae obfirmare, quod efficere pleroſque uideo; aut affectum me quidquam plus quam ſim metipſi mihi. Praeter uiri boni officium eſt, mulieribus tam certatim affici, quibus tam diu ſiamus in gratiam, quam diu uel Baccho, aut voluptate, ac ioco, ad ſuperfluum uſque completae ſint; uel dum ui munerum tandem extruditur ut interdum oculos in nos dimoueant ſuos, idq. perparce. peſsimum genus amantium. *Tot.* Hoc totum, quod dixti, minus nihilo eſt. habemus, unde tuto conſpicias, & uerba datatim commutes, dum lubeat. *Fort.* Hem, forte id aliquid eſſet. *Tot.* Habeo uirum; qui, olim conſeruus ut fuit, nunc amicus eſt optumus; a quo facilius quaeque, etſi grandia ſint, impetrem. Is (uiden hanc ſtatuam oſtiariam?) aedes illas poſſidet. hominem conueniam. dicam, uelle ex eius horto aliquid. *Fort.* Et ego una tecum. *Tot.* Minime uolo enim te magnifaciat; oretque, ut in gratiam ſe accipias tuam. *Fort.* Lepidum caput. Ergo. *Tot.* Ergo deambulato. Ego ingrediar, iam cum fores patent. *Fort.* Optume. *Tot.* Heus, heus. et quis hic eſt? & quid fores patent? At domeſticus ſum. mihi ſemper patent. ingrediar. Saluete, lares.

Philo-

HAec commeatio mihi pro triumpho eſt. hoc totum iter meum prae gaudio eſt. non poſſum memet-ipſum continere. quid-quid uideo, iubeo ſaluere: ac ſi uelim omnia hoc meo gaudio impartirier. Saluete, etſi mihi ſatis iniuſti forte ſitis, ſaluete, lares optumi; quibus perſaepe liceat Diuam & uidere, & audire hanc. Saluete, uos ſuperi, tuque, alme Diuum pater. gratias uobis habeo. Et mi frater, hoc tanto num nam exſultas gaudio? Tibi etiam ingentes gratias, & o ut condignas, exoptatasq., pro tuo hoc tanto facinore, referam, dum poterim. Dixtin? certum hoc eſt, inde eam audire ut poſsim? *Front.* Dixi, audias, uideas, uerba adijcias, ut loco, & tempore, liceat. *Phil.* Pro deum, Fortuna, maximi te ſemper fecerim, ſi ſemper. *Front.* Tace, obſecro. *Phil.* Sic oportet, animo ut morem ſubgeram. ſinam, prae gaudio ſe ut deſundat, decurſitetq. paullulum. *Front.* Tace, tace, inquam. uidere uiſus inſolentem egredi, regredi, frequentarium neſcio quem ex amici aedibus. *Phil.* Hem, eccum hominem. *Front.* Huc adcede poſt angulum, aut columnam, ne nos uideant. auſcultabimus, quid conſiliorum congerant. *Phil.* Hei mihi; quam male noſtris rebus timeo. *Front.*

Tace. *Phil.* Hem & Fortunium. abi hinc, Dij. Dij. *Front.* Tace.

Ditonus. Potentio. Fortunius. Philodoxus. Frontiſis.

VBi ipſus eſt? *Pot.* Iam nunc aderit. Sic uollem amicos mutuo inter ſe conuenire; ut liberali animo & conſulerent ſe ſibi, & operas referrent, ſicut nos ipſi inter nos facimus. Non potuit rectius tibi conſilium dari. Sed eccum ab hinc hominem. Salue. opportune aduenis. *Fort.* Saluete. *Pot.* Si ſcires, quam hic cupiat ſe inter tibi familiares ut accipias, tuamq. in beneuolentiam ut conſtituas, iuſto illi amicus fores optumus. *Fort.* Bene uos dij ament. *Pot.* Narraui parentes, ingenium, mores, uirtutes, probitates, ceteraque, ut potui, omnia; non minus, quam ſe res habeat. *Fort.* Dij te ament. *Dit.* Enarrauit omnia. ſed, ſi libet, dic, quaeſo, qui uere fuere parentes tibi. *Fort.* Thraſo, & Afraelia. *Phil.* Perij. ipſus eſt. hic Fortunius Tychiae filius eſt adoptiuus; cui olim Ditonus fuit ſeruus. inde iam ex ea domo uolt mihi hoc praeripi commodi. perij. *Dit.* Te dudum adſpicio: nunc tua haec uox e memoria in mentem reducit, te ut agnoſcam. bene ſalue. an recolis, cum ſolebam te in ſinu e domo patris geſtare in noſtrā?

Fort. Centies. *Dit.* Quam eras fraudicolus? ſemper in barbam, & capillos, duriter conijciebas manum. *Pot.* Semper te dilexit. ut lepide adplaudebat. *Fort.* Ha: ha: haem. *Dit.* Huc aduortite animo. Numquam ego antea ex ſtudio hanc conſpexeram conuiciuꝫ. nam me domi non niſi interraro comperio: & ſat negotiorum habeo, quibus me exerceam: ita dij in peſsumum omnia uortant illis feneratorijs, qui tanta aſtutia fatigant me miſere in ſeruitutem redigere. Verum nuper, cum domum redierim comeſſatum, acceſsit quidam, exorans, hanc eandem ob rem, aedes ſibi ut paterent meae. ſpopondi operam: abijt aut cum accerſitum, cuius cauſſa hoc impetrauit gratiae. *Pot.* Quis ille? an quisquam? *Dit.* Athenienſis, cui parentes Argos, & Minerua. *Pot.* Vidi hominem. *Dit.* Poſt interim adceſſi ad turrim, & paruum per foramen uidi eam in ſuperiori triclinio fidibus concinentem uerſus de laudibus Herculis ſerio, & diuum. Volo crimen (ſi crimen apud uos eſt) incuſare meum: totum me compreſsi interius neruos. Dixi. *Fort.* Ha: ha: hae. *Dit.* Aedepol forma formoſior Venere. Sed ad rem redeo. Vos amo: & neque uelim, ſi rediret. *Pot.* Rectis habeo: caute id loqueris. *Fort.* Timemus ne illos, qui nihil habeant praeter uitam? quam abs cruce precario poſsident? *Phil.* Dij te malo diuitent. functus officio es, profecto, uerba blactis, ut dignus es: & dignum eſſet cloacam aliquam tuis dicterijs reſponſum. ut

 dede-

dederet. cui nihil proprium eſt, niſi linguã iſtaec fetida, peſſuma, quae in deterius in dies conualeſcit. *Front.* Tace. in aurem conſilia conferunt. *Fort.* Non timeo illos. *Dit.* Noſtin'. *Pot.* Pulchre. *Fort.* Quid dixti? *Pot.* Dixit, illos ſe uelle uerbis obpletos, & ſpe uſque adeo delibutos, abijcere ab ſe. *Phil.* Perij. nullus amplius ſperandi locus nobis relictus eſt. Tritum hoc prouerbium eſt: Integra cum fide tuta ſpes cohabitat. poſtquam fides diſrupta eſt, ſpes intereat neceſſe eſt. *Front.* Et tritum hoc eſt, quia, quod tritum nimis eſt, haud ſaporem habet. Tace. bono fac ſis animo. Vnumquodque iter ſuum habet exitum. *Phil.* Hei mihi. *Front.* Tace. habeo argutã aſtutiã. ha. ha. o dij, quid paro? *Phil.* Quid agis? qui ineptis? quid te deturpas tam immundo luto? Dij teſtes, inſanis. *Front.* Hem nunc & capitiũ. *Phil.* Vah, inſane, cur aduoluis id cruri? *Front.* Vt taceas: & uideas: & id precor. Quid ſi uideris licere domum ingredi? *Phil.* Quo is?

Frontiſis. Fortunius. Ditonus.
Philodoxus. Potentio.

Hei mihi. hei. ym. m. *Pot.* Quis lacrumat? Quid clamas, chir priape? *Front.* Sic opem exſpectabam ut dares. *Fort.* Ebrius. Debacchatus eſt. non ſe ſubſtinet. *Front.* O caelum. o ſol. o luna. o aer. o ignis. opem, opem. hei.

hei.

hei. ym. m. *Dit.* Surge, ne lacruma. *Pot.* Quid habes? *Front.* Habeo animam inter dentes, & labia. ah. am. *Dit.* Loquere, quid hoc eſt? *Front.* Scies. nunc quaerebam Philodoxum. Dum appropinquo, hei, doleo totus prae ictu. *Phil.* Quid nunc animo fabricat ſuo? me hic reliquit tanto infortunio, nugis ſpectator ut ſim. *Pot.* Quis te percuſsit? *Front.* Dicam. In foro, legati, ex Africa bene re geſta, cum pompa, nunc cum tranſirent, ſeduxi me ut uiderem ſpectaculum inuiſum, inauditum, incognitum, immeditatum. triumphum diceres triumphiſsimum. tibicines. cytharistae. curricula aurata. equi rotati, candidi, maximi. leones. pantherae. ſimiae. aquilae. ſturcones. bubones. monſtra. res mirae, & innumerabiles. quae uidere, longe operae pretium eſt. Interea acceſsit putus, qui caballum effrenum magnum inſedet. hunc concutit calcibus: laceſsit. neſcio, rem ut duxerit. hoc ex inde adporto noui, crus mihi ſemifractum eſſe. *Fort.* Qui legati? *Front.* Pexumi. *Pot.* Ex Africa. *Fort.* Et ſunt pantherae? *Front.* Vtinam ſic illis foret perpetuum cordolium. *Fort.* Pantherae? pro dij, quam uellem uidiſſe. *Front.* Nolim iſtac lege, ſi te amo. Verum, ſi praeſto ieris, etiam uideas. Mihi tam cordi eſt ea uidiſſe, quã conſtitit ibi adfuiſſe. *Pot.* Quo me trahis? Quo properas? *Fort.* Ehodum, pantheras, equos, tibicines, pueros, pantheras, ehodum. *Pot.* Maiori etiã in re libere animo ſatis obſequar tuo. i prae: ſequar. *Fort.* Quod nobis

 iter

iter tenendum eſt? *Front.* Recta te hac recta: illac ito uerſus forum. noſtin'? aerem uocibus, & tumultu, opplent. Rectis audis. *Fort.* Sequere pantheras. *Dit.* Hercle grauiter afflicior tuo hoc. *Front.* Ha: ha: hae. iho. Durius pertractas nimis. perij. credin', poſſe me liberari umquam, ut rectus eam? *Dit.* Bono ſis animo. Eſt hic in tonſtrina Clitimarchus medicus, & bobum, & quadrupedum omnium, & hominum etiam, ſuo pro officio ſingularis. *Front.* Tibi amicus? *Dit.* Magis. *Front.* Quid ſtas? tibi dicon? *Phil.* Me uocas? *Front.* Plane. an cui? *Dit.* Cui dicis? *Front.* Ingredere. *Dit.* Dixtin mihi? *Front.* Tibi. Cur non is ad medicum? intro, hei miſer. *Dit.* Quid intro? *Front.* Hom introducas eum illum cum ſarcinulis, & unguentoꝝ. *Dit.* Quis introiuit domum? *Front.* Te precor, hominem accerſito. *Dit.* Quis introiuit haſce aedes? *Front.* Quid introiuit? centum boues reſtim cum cornibus. *Dit.* Hercle introiuit: ſenſi, dum attigit oſtium. *Front.* Bone uir, falſus es. uentus, uentus. abi iam: & quidem ſtas? hei, inſenſate, hui. *Dit.* Quocum alloqueris? mirum, ni aliquis ſit. quis tu? heus, ſi fuiſſe ſumpſero. heus, heus. te uideo. *Front.* Et nullus eſt. tibi dico. pro deum. & non te miſeret mei? uides, quam afficiar dolore: quam cogar, te ut ſolicitem. abi, precor. *Dit.* Eho. at crediderim. *Front.* Audi: praebe fuſtem. *Dit.* Quam ob rem? ſede, ſede. *Front.* Dijs gratias. non credebam poſſe ad-

meate. non ero tam miſer, quàm ob dolorem perſuaſeram. Duc me, dum calet uulnus. nolim ſolum me hic.

Philodoxus. Doxia. Fimia.

NOn ſine ingenio, perfidia, & animo, fit magnum facinus. mirabar, quid ineptiarum ageret Frontiſis, cum deformarit luto, & geſtu, ſe ipſum. Dij perpetuum hoc mihi faxint commodi. Dij ſecundent paria. pro dij, quam e ſententia res euenit. introiui domum. auſculto. tempto. adgredior. contemplor. reuortor. Interea uiſus audire ſum uocem, uti erat, Doxiae. obſecro operam, dum alloquar. Negat ſe eo in loco ſolitario abſcondito id uelle: et, ſiquid malim, iubet, ſuas ad fores ut ueniam: ibi ſe adfuturam. Sed, quid dicam miſer? neſcio, unde exordium incceptem. hei, miſer. At, quid, ſic ſi dixerim: Amo. ardeo. morior. tu id uides, tu noſti. tu cur hoc uelis, neſcio. ubi pietas? ubi miſericordia? ubi clementia? ubi animus ipſe inſignis, huic tuae pulchritudini condignus? uel dixerim: Si umquam mihi. At at: eccum eam, ſi rectis audio. hei, hei, quam totus diſcrucior animis, prae gaudio, prae cura, prae metu. *Dox.* Adſis, mi ſoror, dum adloquor. adſis, precor. nolim hunc, qui in me honeſto affectus ſit, mea cauſſa

periclitárier. Volo illi hac parua exigua in re morigera eſſe. ergo ad me. Sed eccum adeſt: profecto, ut uideo, uel magis amat, quam ha ctenus uſquam perſuaſerim. Philodoxe, dij te ament. accede ad nos propius. *Phil.* Et dij faxint, me ut ames, ita ut condignum eſt: qui te plus ſe uelit omni optumo perfrui. Dij faxint, me ut ames, ſi id liberali officio, honeſtoq. animo, opto, obpetoque. *Dox.* Dij bene ſeruent me honori meo, ut cupio, & ſtudui ſemper. Cedo. quid eſt, quod me uelis? loquere. *Phil.* Noſti, quod te iamdiu amarim? ſed forte non, ut ſe res habet, ita apud te notum eſt, quam ſolicito, & quam firmo, animo tibi affectus ſemper fuerim. nam, ut recte id uidere potuiſti, nimis honori inſeruiebam tuo. &, ni fallor, eam ob rem forte perſaepius hoc tantum gratiae abs te commeritus ſum, uerba ſcilicet mihi miſero amāti dono ut dederes, quibus uitam hanc, quae omnis inter ſuſpiria, & lacrumas, diffuſa eſſet, reficeres; & fugitiuum cor, quod quidē cura aduſtum ſit, uitaę reſtitueres, quae quidem omnia iam olim tuam in ditionē conceſſerunt. haec enim cum non licuerit, tum non libuerit, facere, non eſt, quod percuncter. uerum, ut gratias agam tanto pro hoc beneficio, tantoque tuo pro merito; abs teq. ut exorem, dum pro mea honeſtiſsima affectione in te mihi aliquid umquam debeat, ut huius tui miſereat uitae: &, poſtquam meo fato ſic inſtitutum eſt, tuus ut ſim, malis me uiuum: cum forte emolumento quantulum uobis eſſe poſſim,

ſim,quam interemptũm,tua,ũt ita dixerim,cru delitate? quod quippe neque laudi, neque in partem commodorum, tibi eſſe poſsit. *Dor.* Quod me ames, & uidi, & cognoſco: idq. accipio animo neque ingrato: neque dum hoc iudico prae nunc male quidquam cordi tuo e nobis aduenire potuiſſe. *Phil.* Hoc fateor.& inde quamplurimum laudis, & meriti, merito commeritae eſtis. & nolim haec dixiſſe, ſi dixiſſe tibi aegre ſit. Sed,ſi licet, pro tua liberalitate, abs te ut exorem,hoc precor, uidendi te ut ſaepius commodum ſit, & poteſtas. *Fim.* Neſcio ego, quo pacto hoc uobis innatum ſit amantibus; ut numquam ſat ſit, quod nimis eſt. *Phil.* Neque obpeto id Nimis; neque etiã id Satis uoſtro ſine commodo uolim. neque dum rem factu difficilem; etſi mihi amplam, & gratiſsimam, e uobis petij. neque amplius quidquam dari opto; niſi ut meam hanc uoluptatem, & conſuetionem, neque duro, neque graui, feratis animo. ſinite,deambulem. ſinite, ut uideam. hoc mihi ad uoluptatem, hoc mihi ad uitam,eſt. hoc mihi fore animi, uolui uobis dicier. *Fim.* Dixti pulchre. Sed ageres rem nobis gratam, te iſtinc ſi abduceres. *Phil.* Quam ob rem? *Fim.* Quia honori noſtro conduceret. *Phil.* Si quidem iuſſeris, egero. nam & tu recte id noſti, quia honori ſatis ſemper dedi uoſtro: idq. ex animo, & ſtudio. *Fim.* Ergo abi, nam uideo quempiam inde ad nos. Vale. *Phil.* Et tu mi, uale, meq. memoriae commendatum habe.

Philo-

EQuidem non inexperte hoc ipſum dici ſolet: Quom primum, qui ſe ament, ad loquendum coeunt, quia commutuēt animos, dediſcant loqui. Equidem id re nunc expertus ſum. Nam, quom primum quidquam uerborum uolui exprimere, tum, prius ſiquid aderat animae, proſiluit intus eius ſinum; adeo, ut & mei, & uerborum paene, oblitus fuerim, miſer. Debuerā uerba optuma, uerba precantia, uerba collaudatoria, non quae rixam, aut odium, ſed quae beneuolentiā, & amorem, excitarent, nutrirentque. Sic debueram: Vt ſolet aliis amor uoluptas eſſe? mihi, non quod amo, nā nimis ardeo; ſed, quod te amo, & uoluptas, & felicitas, eſt. nam & uenuſta es; & bella es; & lepida, lepidula; & moribus, & uirtute, inſignita; & ceteris in rebus ſingularis. Sed, quia me in tanta aegritudine ob amorem conſtitutum uideo; ut meae interdum miſerae miſereat uitae, uolui hoc e uobis gratiae exoraſſe. nam & nox, & dies, ſuū peruorſe in me officiū peragunt. Semper quidem meos inter oculos, ſemper animi, ſemper inſita in me es: multa mea cauſſa uelim: multo plura nolim, tuae ne male faciam honeſtati. non ſum meus. tuus ſum, tam totus, quām grandis ſum: & tuus uolo eſſe: meq. ut recipias, precor: uelimque,

& me inuito. hoc uelim, tibi fore pro ſtatua lucernaria, dum in ſerò ſtas; naturalis, bellula, abſque lege, & fictione, uel arte, in pallijs, & crinibus, tandem ut tibi eſſem aut emolumento, aut uoluptati; mihique, dum te uel uiderem, uel audirem, eſſem uitae meae uinculum. O dij, aut eſſem cetera; quia, dum me pertractares, prorumperem in uoces amoenas, canoras, ſuaues; quod harmoniam ſaltim adrideres; interdum ſaltim contingeres. pro deum, quam eſſem felix. Sed, quin deſino amplius ineptus eſſe? quid, ſi iſti me audiſſent? & prope ſunt: & forſitan audierint, & uiderint omnia: nimis incautus ſum. Vero, quid nimio rerum agendum eſt? abnegandum eſt otium? Volo meum, omnibus poſtpoſitis rebus, fabricatorem fraudum conuenire: & enarrabo omnia, ut re, conſilio, & opere omni, omnia conficiat. Sed, quid hi muſſant? uolo hinc furtim auſcultare.

Ditonus. Potentio.

EGo ſic cenſeo: pro hac prouincia te dignum fore legatum: nam eius mores, longam ob conſuetudinem, tibi ex plano patere: ut, ſi quid incuſarint, recuſauerint ue, conſutes omnia. *Pot.* Ego ſecus cenſeo, hanc tibi prouinciam iure delegatam

fore,

fore, quom & facūndia amplius ualeas, &, quia conuicinus ſis, tutius id poſsis. *Dit.* Cenſen? *Pot.* Cenſeo. *Dit.* Stat ſententia? *Pot.* Stat. & ueritas. & optumum. *Dit.* Bene dij faueant. & quid exordiar? *Pot.* Pro, fabulas, & muliebria. aut de anſere, aut de gallo, quaere: aut pro cucurbitis ſemen exquire: aut ſiquid tale. *Dit.* Scin, quid meditabar? priusquam uerba proferrem, quidquam obſonarier. nam digniora, & multo pinguiora, ſe offerant. &, ſi neſcias, plus centies hanc hodiernam interrupi cenam. non poſſum mei compos eſſe, cum ieiunus ſum. *Pot.* In amicorum cauſſa multa ſolent, qui amant, & perpeti, & permittere, quae ſua in re non fierent. *Dit.* Vacua, cur loqueris. Egometipſe mihi notus. ſum hoc ſcito. grauiter adloquar. quid peius, quam ieiune, & incompoſito. s. uentre loqui? *Pot.* Bene. pulchre. probe. Sed, quid nunc temporis quaſi ſupereſt optumi? conuenit non uacuum noſtro condigno opere relaxarier. Ego poſt te adero, ut, ſi quid delires, quaſi qui ad clauum ſedeam, corrigam. *Dit.* Sequere. At paullulum uini. *Pot.* Vt lubet. *Dit.* I. Sequor.

Philo-

SEruitus nulla libera eſt. & nulla libertas miſera. hoc proinde eſt, quod dicunt, Fidem diuam fore, & liberam; quia in ſeruo neque uera uenit ulla fides. Sed non ne ſum uere bardus, uere plumbeus, qui hoc uiderim coniectatim, & praeſcierim diu haſce res omnes meas quaſi ad ruinam ſeducere in procliuis; neque quidquam obpoſuiſſe ſubtentaculi? oportuit ſic dicier, quom adloquerer: hos fore fallaces, peſſumos, infames, ſeruos: perſuadere, ne quid audiant, ne quid credant, ne ue quid reſponſi dedant. haec oportuit dicier: nam norant recte, nimis ut amarem. prae me id ferebam. hei, miſer. numquam potuit hoc in mentem incidere, ut opportune, & attemperate, eas certiores redderem. *Front.* Eho, bone uir, de legatis quam bone ſe res habent? quid narrant? quas legiones? *Phil.* Hem intermedie. *Front.* Quin uel optume? *Phil.* Quia ſuperuenerunt & legati, & debacchati, male ut agerent rem meam. *Front.* Qui? *Phil.* Venerunt, dum eſſem, & alloquebar hic ante aedes, Ditonus, & Potentio. interrumpunt omnia. ſtruxerunt in me, & diuam fidem, multa peſſuma, & contraria, mala. Dum accederent, ſeduxi meme. ij ſic diſcrepant inter ſe. Quin tu lecto, quia facundus. quin tu,

quia

quia conuicinus. muliebria oportet pro exordio: & reliqua. Ego ſic facio coniecturam, heluonem illum Fortunium Thraſin; riualē meum: quem, ſi uiuo: quem. *Front.* Recte auſculta. paucis condicam rem, ut res eſt. Eram apud Clitimarchum medicum. tum interim reducem ſe obfert Fortunius. minatur, quod luſos ſe fecerim. aduocat Ditonum. tractant conſilia. ſtatuunt. Sic uerbis meis dicito, ut dixi, & hoc dicito. audi. rectin' habetis? nihil amplius ab eorum dictis potui excerpere. illico ſpectare incipio oculis, non minus & animo. abeunt. uenio. *Phil.* Ergo, quid hic cenſeas? *Front.* Cenſeo? Sic cenſeo, quia cenſent nos cenſere, quod male cenſeant hoc.

Fortunius. Philodoxus. Frontiſis.

PRofecto in hominum uita nihil adprime magis a dijs optumum uideo, quā ut nobis ſic ſuccedant bona: tum, ut, ſi quid uelis, a te ipſo exquiras. Bone. omnes me dij amāt, quom meā me mater amat. Sum deus, cum nihil deſit. habeo omnia cum dijs communia, praeter uitam. habeo uoluptatem, & uoluntatem, ut lubet. ſum & aetate ad uires apta, & uenuſta bellitudine; inter primos non poſtremus. ſubpeditant pecunia, beneuolentiae, honores, & omnia, omnia. Sunt hae quam plurimi

qui

qui me efferant laudibus, quibus & bone poſ-ſim facere; qui uae ſemper ſtudent, quam mul ta meam in utilitatem, & uoluptatem, accu mulare. Si quidem perpetua uita ſit, Apollo ſim. Non ſcieram: non uideram: non quaerebam hac in conuicinia quidquam. nunc id totum, quidquid inſigne eſt, ultro obferunt. rogant, ut & beneficium hoc ſuum, quod quidem haud minimum quam multis foret, dono rogant, ut accipiam. Volo illis morem gerere: adibo: & quam pulchre eam recipiam Doxiā. Quom primum ingrediar domum, iupſero, adferte ſubſidium. quom acceſſerit tandem, at paullulum adſurgam: Si uales, & me amas, bone eſt, dixero. tractabo. amplectar. morſibus cuncta inſignibo; omnem ligurriam totam. ſic uolim omnes efficere amantes, haec fore munera, quae in amoris pignus dederent, quae ſe illos in memoriam perſaepius reducerent. *Front.* O ineptiſsime, quam inſanis capite, quam blactis. ſcin, quid uolim. hunc fore illi cloacam; ut interdum illius nates labijs adtractaret, & interdum deglutiret quidquā. *Phil.* Ha: ha: hae. ia. *Fort.* Quis hic adridet? hercle ſum uobis an ludus? bene uortam in luctum, ſi coepero. *Phil.* Fauere, & bona uerba quaeſo. *Fort.* Et quid hic ſtas? *Phil.* Quaeſieram hunc. hic non ambulat. *Fort.* Quid? & tu hic es, furcifer? facite, uos ne in poſtremum hic amplius uideam. *Front.* Renue haec dicta ſunt. At faciam, ſi oblcluſeris oculos, hoc pugno ut effodiam. efficiam

planule, nihil doleas. ſine hoc ſolo digito, quia peracutus unguis eſt. & quam accōmoda te hoc uenit. ſine. *Fort.* Et hoc ad ludos etiam adminiculum datis? quod ſi me irritaueris, furcifer. *Front.* Irritaro caprum, ebrium, dementem. hoc fecero. *Fort.* Quod ſi me irritaris, hoc fecero. faciam, ut tuum illud crus putridum, & contuſum, in gremium recipias, ut adcurſites, & aduoles ad Tibrim: magis etiam ſecus, ſi iuraueris lotum, & nectum una, qui fecem ſudas cuiuis barbare. *Front.* Et quidem hoc iuro: me numquam facies ut curram, ni te ſequar. atque ob pretium dabis ingentes poenas, ad feſsitudinem uſque. & uidebor non claudus, quom uolucro; & non ſine tuo maximo cum malo. *Fort.* Pro, Iuppiter? cur non me in ſolitam iram proueho? Equidē non eris potis, Iuppiter, quin hodie hunc mactem. *Front.* O. ha. morare. illuc uenero, ad ſolem. ne hic in umbra incaute mihi oculum effodias miſero. Valde ſum amicus hiſce oculis, quibus te olim uidero flagronem in piſtrinum deditum. morare. *Fort.* Sum liber, & nimium liberalis. non conuenit, uerba ut accipias mea. habeo grandius aliquid agere. *Front.* Recte ſcio. habes pyram ſtiuere centicubitem. Vin' auxilium? Vale. Vale. *Fort.* Quis hic eſt? Ditone, Potentio. Vbi ſunt hi? conſeducti bibones. & nullus furcifer eſt. heus. oh? at ingrediar.

Mnymia.

POl quidem, haúd ſum ego dimidie media, quo reliqui eſt, ut liceat loqui. obiuit longe fugam animus prae timore. Dij immortales, qui omnia uident, id ſi uſtum animae, quod abeſt, ad me reſtituant. Si uiderint mehercle uel magis huius uirginis cauſſa, quam meam ob cauſſam, id dico, ne perdita me ſolam ſe aduehat domum. Dij immortales, quod numquam audiui, hoc uidi numquam magis. alioquin mehercle mira haec factio mi randa eſt. Dij, hoc crediderim quempiam amare, quod minime uiderit? aut ea in re affectum eſſe, quam potiſsimum neſciat. *Front.* Quid turbida es? quid eſt? *Mny.* Eſt ſcelus ſceleſtiſsimũ. adhuc & ante oculos & uos eſtis? qui uos indignos humanitate tanto in facinore habuiſtis. *Front.* At qui? *Mny.* Vt audiſtis tantos tumultus domeſticos? ut noluiſtis opem ad ferre? ut ſtetiſtis ſpectatores? *Phil.* Hem, tumultus, quĩ id? *Mny.* Venit Traſsis. uoluit. rupit. introiuit. noluit. fecit. abijt. neſcio ego, quid dicam. dic tu. non ſum mei recte compos. nec ualeo loqui. dic tu, mi uirgo. narra, ut geſta haec ſunt. quae rectis ui deris, omnia peſſuma. *Alit.* Eramus in horto. uenit Ditonus, propius. ſalúere nos omnes iubet. reddimus uices. praemittit, ſe habere

bere rem facetam, auditũ dignam, quam ex
poneret iocandi cauſſa, dum uelimus audire.
Pollicemur operas. Tandem haec narrat. Fui
nunc una cum iſtoc in foro penes Fortunium.
ibi forte aderat Gnato: quom primum nos
reſpectat, conijcit ſe in pedes. adcurrit ad nos:
Maxumo uos honore dignos plus maxumo ſal
uere iubeo: quid ſtatis, triſtes? ſoleo ſemper,
quom vos uideo, animo, fronte ue, liberali,
& ampla, memet ipſum laetitia in immenſum
afficere. Ni curioſi alibi ſitis, dixero uobis rem
mirã, in quam nunc animum dederam. meher
cle aduortite huc animum. incredibile hoc
uobis uideri ſciam, ut quemque uoſtrum plu-
ris faciam, pluris diligam, quam ego metip-
ſum. Sic res eſt. Et uero non mirum. cauſ-
ſa in promptu eſt, perplana, ad unguem uſque.
Scitis, quia uobis ſemper ſum lepidus, & mo-
rigerus. ideo me in amorem delegiſtis ſemper.
Ergo non poſſum facere, quin uos amem. Ego
uero me haud amo. non ſum meus. nihil habeo
mei, quod meum ſit, nihil. nam ſcapulas, nates,
pariter & genas omnis, & me omnem, quae-
ſiui habeo ad cenam, & locaui eas pretio, ua-
pulando. nec ſine cauſſa. nunc re ad id pericu
lum faciam. Nos ambo eramus in ſole. ſtabat
una Gnato nobiſcum. erant hominum um-
brae proſtratae ad terrã, ut ſolet. Tum Gnato,
Ditone, haec tua eſt umbra. aduorte. tua eſt.
hanc medius fidius adprehendam quouis in lo
co. ut amica eſt, nuſquam abſugiet. & uiden',
quia habeo manus iam in capillos? quid dixe-
ris,

ris, eam ſi fecero nusquam ſe ut dimoueat? & ponam etiã in caput pedes? hoc uid iſtis, nunc. at meam conſpicito, quia me odio habet, diſſidet. neque me ſibi adiungi uolt. numquam poſsim eam intercipere, toto opido etiam ſi recurſitem. non hercle. at mirum eſt. Fortunius noſter, uir quidem optumus, liberalis, tanta inter hominum frequentia, quibus ad ſpectaculum hoc ſtipatus erat, cum homine ſtipulatur cenam pinguem, & lautam, ſi, ut ſe teneat, fecerit. ſtat pignus. ſtant teſtes, arbitri, & concenaturi. Iubet ergo aures ut capiat ſuas. nunc ito, quo lubet: ſemper eam contineas. Is adſpicit, & ingenti prae laetitia totum diſcurſitat forum. omnis adrident. omnis ingenium collaudant uiri. admirantur. ferunt ſententiam, teneri Gnatonem in cenam. Fortunius, uir quidem ut facetus, neque minus liberalior, ultro remittit omnem cenam. iubet atque adcerſiri una & colligatos, & ſpectatores cunctos, Gnatonem ipſum ad cenam in craſtinũ; qua in cena ero, aut cenſor triclinij, aut praeſes popinae, aut in yrneis imperator. Tum nos percunctari, quis iſte Fortunius. Is narrat altos parentes, profundas diuitias, ingentes clientelas, multa, immenſa, & magna, grandia. bellitudinem hominis. probitatem. mores. ingenium. uſque nihil deſit, niſi conſimilis coniux. &, quia nos omnis ſibi uicinas, ſic & beneuolas amet: quod quippe eſſet in partem neceſsitudinis, ſua pro uirili id cupere, eum hunc nubere in Doxiam; idq. uolle; & da-

turum operam, ſimul ut colloquantur: & factūrum: nam ſciret optume conuenturas. quippe quom inter ſe mutuo ament, & uoluntates, & ſententias. Negat ſe tamen quidquam Fortunij ex uerbis dicere: quinimmo illum huius rei fore inſcium: ſed, quia id res exigat, dixiſſe. Et nos ſic ſumus matronae ſummae Romae: ſumus Romanae: quarum ſit ſancte Diuum Hymenaeum ſequi. At is hercle uolo fiat. fiet. Vale. conſulto opus eſt. & abimus in domum. paullo poſt interim ingrediuntur omnes. ſtrepunt. confringunt fores. conſcendunt. nos disgregamur omnes. ego, quia parua ſtabam intacta, omnia uidebam. quaeritant Doxiam. ea adſcenderat faſtigium domus. poſtremo inuenerunt Fimiam, unicam eius ſororem. eam aſportarunt ſecum. dixi. *Front.* Vos ceterae ualetis? *Mny.* Valemus, ni hoc de Fimia aegre ſiet. *Phil.* Pro dij. quae hominum petulantia. quis furor. quae laſciuies. quae iniuria. Vellem aliqua in re huic fore pro meritis, ut meretur. *Mny.* Dij, uoſtram fidem. haec acta ſunt, ut uidetis: nos eamus, ut hac de re certiorem reddamus patrem, ſuis in aedibus hoc fore. *Phil.* Bene, Frontiſis, comitare has. ego adcedam ad forum, ut hominem, ſi uiderim, domum adducam.

HEi mihi, ſic datur fatis. ſic recipi par eſt. dij ſic mandant. ſic nos & uelle opus eſt. *Front.* Quid ſtas? cur non imus domum? *Mny.* Hei, uerſo quam multa meam inter memoriam, quae partim nolim, partim malim, & optem. *Front.* Eſt hominum condicio haec, uelle, & nolle. hoc uelle, & hoc nolle, ſuopte in tempore, prope ſapientum eſt. nolle quae uel oporteant; aut uelle, quae poſsis; minime eorum eſt, qui ſibi ſolis & credant, & cupiant. olent ſceleſti ſemper ſuo ſcelere; ſeq. palam ſcelus trahit, parem ut parturiat poenam. non inulto hoc ierit. *Mny.* Non diffido ſic futurum, ut autumas. ſed amplius meam incuſo dementiam, una & uiri mei, a quo iam fere annis tribus habui diſcidium Athenis, quia denegaui anulos aureos ſignatos, partos ſuo ſudore, quos apud me poſuerat ſeruandi cauſſa. feci, ut ſolent fere omnes, ut ſumus ineptae, mulieres, praeſertim ſi ualeant forma. Volui, precibus, & blanditijs, id expoſceret. poſtridie abijt. Nunc nomen hoc tuum eum illum mihi in memoriam reponit, qui quom, ni hoc feciſſem, degerem uitam non uulgarem, opulentamue, neque oberrarem, ut in dies facio. *Front.* Quid delegiſti uitae tibi ad exercitium hac in urbe? *Mny.* Ego ſemper totis uiribus,

ut quiui, honeſtam conſectaui & uitam, & gentem. Audieram, huc Romam meum adceſsiſſe uirum. ueni, ut comperirem. & nuſquam illum. Ceſsi domum huius, patris Alituae. huic Chronos nomen eſt, cenſor, & praeſes excubiarum. hanc habet filiam, quam ample diligat. eam commendauit meae fidei, & regendam, & obſeruandam. accepi. amoque illam, ut filiam. hae quidem matronae huius & indole, & ingenio, familiariſsime delectantur. contraxeruntque, mea opera, inter ſe quaſi neceſſariam conſuetudinem. ſunt perſaepius, ſtant una. conferunt. condicunt inter ſe conſilia. poſtremo omni de re certiorē me reddunt. nimis concredunt, nimis obſequuntur mihi. *Front.* Dic, ſodes, quid tibi nominis? *Mny.* Mnymia. *Front.* Voluiſti potius anulos perdere, quam uiro reddere? *Mny.* Neque negabam redditum, neque dum perdidi: ſed, ita, ut fit, mulierum more, ſubinſanibam. *Front.* Demum amiſiſti anulos, & uirū? *Mny.* Si mihi ſic foret uir, ut ſunt anuli, pluris tenerem anulos, quam inſtituerim. Satis illum exſpectaui. ſatis ſum functa meo officio. forte illos huic uirgini dono dedero, quom ſatis longe iero in moram. *Front.* Et habes anulos? *Mny.* Habeo. teneo. ſeruoq. illos. *Front.* Tu, ſi uirum tuum uideris, noris? *Mny.* Quam ob rem tu id dicis? *Front.* Vt comperiam illum tibi, quia te ſatis amo, ut digna es. *Mny.* Ha, mi uir, nunc te nunc primum cognoui, quom in aciem intendi uiſum, & quam es non

ſimi.

ſimilis ſolito? quam deformis? quam cognitũ difficilis? *Front.* Sic fit, quando commutent mores. neque minus tu omni in re & durior, & difficilior, mihi uideri ſolita es, quam nunc uideare facilis. *Mny.* Bene gaudeo, ut optume eſt, nos nobis compertos eſſe. Da te, ut amplectar. *Front.* Renube. *Mny.* Cupio. *Front.* Bene eſt. *Mny.* Bene iam fiet ſacruficium dijs tanto pro dedito. mi uir, ualuiſtin'? *Front.* Satis. *Mny.* Ecquid tibi cum illo hoc adoleſcentulo? *Front.* Optima, & aperta, beneuolentia. ampla, & continua, familiaritas. firma, & ſimplex, amicitia. *Mny.* Ecquid hic ſtabatis? *Front.* Dicam. Is amat Doxiã hanc tuam adſiduo: quam ut deſiderat, ita ego malim illi fore coniugem: & laudo coniugium, aequam quorum cumque ut contineam ſortẽ. precorq. eius uoluntatem meis uerbis cum ualeas coniunctione cum his, tum nitare animo, & omni opere, tua ſolicitudine hoc coniugij ut fiat. *Mny.* Mi uir, ſalue. gero tibi morem, ut iubes. Ibimus ambo, haec uirgo, & ego. curabimus rectius omnia. &, ut opinor, poſſum bonam tibi exſpectationem polliceri. curabimus, perſuaſione, & precibus, rem ducere, ut uelitis. Mi uir, ſalue.

PRo, dij immortales, quantum habet uirium diſſuetudo? quam eſt efficax ad ſcindundas omnis, etſi firmas, amicitias. Equidem ſic exiſtimo, fieri ſi poſsit, quempiam ſecum aliquot temporum, ut neque colloquium, neque ulla in re conſuefactionem habeat, effici, ut ſeſe aut breue, aut nihil, diligat. *Chr.* Audiui, auſcultaui. habeo omnia. meae nunc erunt partis, facere, quod iure agendum iuſſero. *Phil.* Propterea timeo filiae tuae, fortaſsis non bene. quippe quom ea domi neque dum ſit: quam inter eundum cum Frontiſi liquerim. *Front.* Quis me nominat? hem, eccum noſtros. *Chr.* Agedum, quid uis fieri? *Phil.* Nihil, niſi citus ut aduenias, dum id queat. *Chr.* Forte credideris, quia grauesellus ſim, depontanus, minime quod ualeam curſu adcurrerem. & praecurro, dum lubet. nunc ſic eo, nimis exſpectato hoc ab me affectas opere. uiden' iam attigimus aedes. & prope iam erimus. *Front.* Volo aduolare ad illos, ut hominem onuſtum meo partim, & ſuo, faciam gaudio. nam ſcio coniugem ut ualeat dicendo, & apud hunc ſenem gratia, & facilitate. hoc ſcio, quia conficiet rem ex ſententia. aduolo. *Phil.* Nimirum deterius hoc integraſcit. dic, dic. narra. quid portas nuncij? quid? *Front.* Omnia,

quae noſti, mala, & grandia quaedam bona, quae ſcies, & admirabere, & conlaetabimur. *Phil.* Conieceram me in pedes, cuom primũ uideram te accurrentem, quia timide timebam peſſuma. *Front.* Vbi offendiſti tam extimplo patrem hunc uirginis? *Phil.* Aduectabat ſe domum. me hercle numquam uidi hominem tardiorem. *Front.* Confectus aetate iam eſt, & annorum plenus. *Phil.* Quin imo iuniorem ſe, ualociter, & curſu ualidum, & tam ſe dimouet, quam ſi habeat calculos omnis, ad unum uſque dinumerare. *Front.* Veniet, ueniet. *Phil.* Et quid hoc eſt boni? narra, me ut impartias tua laetitia. *Front.* Scin, tecum, quam ſaepius explorarim tum fortunas, tum ineptias, meas, qui ab uxore fecerim deuortium? & quam dictitabam ſi adeſſet, noſtin'? *Phil.* Bone. *Front.* Eam comperi. *Phil.* Hem, ubi ea nam eſt? ualet? *Front.* Valet. eſtq. promonſtratrix eius uirginis Alituae. eſt aſsidua illis in aedibus familiariſsima. tractauirem, ut debui. ea introiuit, ut fierent, quae iuſsi, omnia. bono ſis animo. laetare. Nunc uolo hunc conueniamus ſenem, poſtquam adſit. Salue. *Chr.* Quis tu? Hem, ſalue. adfuiſtin his rebus, dum fierent? *Front.* Noui omnia. *Chr.* Vera haec ſunt, ut audio. *Front.* Quidem. *Chr.* Et de filia, ſatin' res ualent? *Front.* Non male. *Chr.* Ecquis his actis cauſſam dederit? *Front.* Neſcio, praeter hoc aliud quidquam. At opinor, & fortaſsis non uano, hunc Ditonum fuiſſe hac in

cauſſa

cauſſa primarium magiſtrum. *Chr.* Iubeo. tu illum ad nos citato, & meis dictis abi. tu iube diſpoſci eas omnis mulieres huc in publicum, quia uelim librare omnia, & ſcire rem, ut fuerit. ito. praeſto haec ut fiant, uolo. non poſſum diutius adſiſtere.

Tychia. Frontiſis. Chronos.

ME miſeram. eccum ſenem ante aedes. iam non ero potis quidquam, ut inſtitu eram. uortundum conſilium eſt. ob id hominem adibo, tum ut percuncter, quid in nos animi paret, tum ut ſedem, ſiquid irarum inſurgat aduorſum. Neque uero habeo cauſſam omnino iniquam, neque inuſitatã. atqui non ſunt indigna adoleſcentulo. Non uero ea ſunt grauiter habenda, quae aetas ſuo quaſi iure exigat, & expoſcit. omni in aetate multa, ut ſua, praetermittenda, multa toleranda, ſunt. Sed hac in re, ſi quid eſt, quod doleam, id ſolum eſt, quod me inconſulta hoc fecerit, quod hercle non me inuita feciſſet facinus. Volo enim animi uiribus, & audacia, ut uehementer ualeant, quos delecto, quos ue admitto. hoc uolo. Sed uolo hominem conuenire. Saluus ſis, Chronos. quid operis hic eſt tibi? *Chr.* Quaſi id neſcias, aut praeter uoluntatem tuam hoc inciderit mali ſceleris. Sic oportuit in ciuem liberam?

Ty. Scilicet paucis. *Chr.* Loquere. *Ty.* Scio, quae geſta hic ſunt. hoc fateor. quae qui dem, ſi me conſcia fuiſſent, etiam id dicerem. nam nulla ex parte ſe dederent, ut uererer quid quam. Si uero libera eſt, libere, & liberum ſibi delegit, adſciuitq. uirum, quem uolt, quem teneat. ſub aequo, & bono eſt. dixi. *Chr.* Peſſuma es. femina es. ergo tam liberas oportuit fieri nuptias, ſceleſtiſsima. confringẽ re, turbare, apportare uiribus, & ui, ſic nuptam. Volo hominem adcerſi iubeas illico. *Ty.* Fe cero, ſi iupſeris. *Chr.* Iubeo. *Ty.* Eodum, bone uir, noſtin filium? *Front.* Saepius. *Ty.* Noueris aedes meas? *Front.* Tutius, ſi mon- ſtraueris. *Ty.* Recte adhibe animum. hac re- cta ad publicanos. tum uorte ad laeuam uſque ad piſtrinum. demum conſcende ad plateam. ibi ad dextram uideas umbonem ante aedes illas appenſum: ubi de more haec inſcripta ſunt aureis litteris: *Niſi. iam. forte.* Illae meae ſunt aedes. aduocato gnatum. intellextin?

Front. Non auſcultaui. neque um-
quam comperirem. iube ex
his tuis unum. *Ty.* Dij
te perdant.

SAlue, mi ſalue Chronos. *Chr.* Vbi eſt gnata? *Mny.* Intus iam nunc aderit. *Chr.* Satin ſanae res ſunt? *Mny.* Satis. adite huc ad nos. Chronos hic. *Ali.* Salue, pater. *Chr.* Acta haec ſunt, ut dicunt: abruptae fores. ui preſſum, & deportatum. *Ali.* Acta, mi pater. *Chr.* Pro, Iuppiter, numquidnam edixi illum adcerſi iuberes ſceleſtiſsimum? fecero hodie, meritas poenas ſeuere ut luat. iube illum, iube extimplo. *Mny.* Quem uis adcerſi? *Chr.* Eum illum truculentiſsimum hominem. *Ty.* Mea tu, precor hominem exoremus hoc gratiae. Chronos, ni uiderem haec, quae paras, omnia huc tendere, ut his, quibus illata uidetur iniuria, par ſiat, non eſſet, quin dubitarem tuam in gnatum ſententiam. Verum, quom & ipſe cognoſcas, & a iuuene, & ab eo, qui grandiori amore affectus ſit, & in quem fa cile patiatur, haec acta fieri: cenſeo non abs tua iuſtitia alienum, ſi partim pietati in nos, partim & humanitati, tuae concedas. Sine, te ut exorem. face in te coniecturam. finge in filiam ſiniſtri quidquam. comprehendes, quam peruorſe in te omnia redundent mala. *Mny.* Mi Chronos, ha redde te dignum ſolita, & manſueta, humanitate tua. ſine, te exoret.

Chr.

Chr. Quid eſt, quod uelitis fieri? *Ty.* Velim mihi matri hoc ut fiat gratiae: quam ſi feceris, feceris rem aequam pariter, & his omnibus gratam. *Mny.* Mi Chronos, ſponde, obſecro. *Chr.* Loquere. *Ty.* Volo illam filio fore coniugem. *Chr.* Dum ea id uolit, & eius, quae hic eſt, ſoror. *Ty.* Ea exſpectato hoc uolt, & eius ſoror annuit. hoc uideo. & uolt hercle. uolt. uolt, quidem rem bonam. mi bella, mi lepida. hoc uis, ſcio. dic uelle. uolt Mnymia. *Mny.* Et fiat. *Chr.* Vin' fieri? *Dox.* Dum in rem noſtram conducat, uel id uelis. *Chr.* Ergo nubat. *Ty.* Dij te ament. Dij perpetuum te ſeruent. ibo domum, filium ue in nuptias traham. *Chr.* Bene. quid ergo hic reſtat? uolo remeare ad forum.

Philodoxus. Frontiſis. Mnymia. Chronos. Doxia.

Front. SI ob meam in te ſingularem obſeruantiam commeritus umquam ſum, a te ut poſsim quidquam; nunc precor id omne, non quod debes, ſed quod poſſis, in amiciſsimi cauſſa, ut ſemper ſoles, exhibeas. ego me ipſum, me me omnem, tuae dedico, tuae relinquo, fidei. *Front.* Vah, quaſi. *Phil.* Non. immo, quia nimis cupio, nimis ardeo. *Mny.* Mi uir, bono ſis animo. Duxi omnia, & tracto, ut uis,

& debeo. *Chr.* Quid conloquimini tam ſe-ducte? *Mny.* Hunc meum nouo repertum uirum adloquor. *Chr.* Is iſte tuus eſt? *Mny.* Meus ipſus. *Chr.* Gaudeo. Ecquid eſt, quod tractas? ſi quid ualeo, dicito. *Mny.* Optume dicam. Hic adoleſcens Athenienſis eſt. noui parentes eius uiros probos, & primarios noſtra in ciuitate. Is uellet, mea, & tua, opera, hanc Doxiam nouam ſibi nuptam fieri. Ea, ſi ualeo coniectura, non omnino id recuſat. credo, ſi eam aduoces, noſtra perſuaſione perfici, ut huius exſpectationi, & deſiderio, ſatis fiat. *Chr.* Ergo, quin aduocas? *Mny.* Mi Doxia. huc ad nos, anime mi. Scin, quid inter nos confabularimus? laudauimus de ſorore coniugium, & admirabamur prudentiam, & humaniſsimam facilitatem tuam, pro eo, quod apud te his in rebus, quae optimae ſint, non precibus, neque dum ampla perſuaſione, opus ſit, qui, ut omni ex parte tibi ſimus honori, & commodo, perpetuam & curam, & diligentiam, capimus. Narraui praeterea, quo in te animo Philodoxus ſit affectus, quid expoſcat, quid uelit noſtro opere, & precibus, fieri. Conſulebam ſenem, quid cenſeret. Is adprobat. collaudat. eamq. ob rem huc te accerſiuit, ut certiores nos redderes; quid tibi animi ſit in nuptias. *Dox.* Scio, uos ea uirtute praeditos, ut poſsim tuto uobis & credula, & morigera, eſſe, ego & coniugium, & reliqua omnia, ueſtra ex uoluntate, & ſententia, accipiam, & recuſabo. uos id uidete.

quo

quo me in ludo conſtituatis. *Phil.* Hei mihi, quam timeo hunc ſenem, ne deficiat perſuadendo. Frontiſis, uiden', quo in periculo res noſtrae ſint? ſubijce adminiculi quidquam, ut conuincamus. age. *Chr.* Hoc uelim ſcias, me non ex toto adprobare, uirginem, & bellam, diu domi ſedere. Quod etſi plerumque fiat, tum quod non adſit, cui digne connubat, tum quod in grandiorem familiam malint rem ſuam, non tamen perinde laudarem id abs te fieri; uel quia ſola reſtes, quod quidem ſuſpicione non uacuum eſt; uel quia cetera omnia, quae in connubijs deliberandi cauſſam ſolent adferre, longe ceſſent. Nam neque dos, neque adfines, neque mores, ulla ex parte ſe praebent, unde merito recuſes nuptias. Dixi. *Phil.* Et pulchre. dij te ament. ah, mi, obſecro. *Mny.* Mehercle dixti, ut res eſt. Neceſſe eſt has fieri nuptias. uolo, fiant. Da manum. hic tibi ſit uir. haec tibi ſit uxor. uoltis? *Phil.* Volo. *Mny.* Et tu id uis? quin dic malle. Volt, hem. *Dox.* Volo. *Mny.* Bene eſt. *Phil.* Dij immortales, quis hunc meditato hoc dixerit? ſum admodo beatus. Plaudite hoc meo bono. Plaudite.

204089

FINIS